

מכתב מהג"מ רבי יוסף נפתלי שמערן זצ"ל* לברר שיטת מרן החת"ס בענין התאריך למספרם

0234567

בעזה"י יום א' ז"ך תשרי תרצ"א לפ"ק סערעטה יע"א

שו"ר לכבוד הרבני החו"ב מהו' אברהם שאכטער נ"י.

0234567

אתמול קבלתי הגלויה מא"ח, וכבר נודע למע"כ נ"י מהשמועה לא מוכה שקבלתי ע"י ט"ג, שנפטר כבוד אאמ"ו עט"ר רוח אפי ומחמד לבי הכ"מ במוצאי ש"ק י"ג תשרי העבר, אחר שעשה הבדלה ולמד משניות אותיות נשמה, יצאה נשמתו במהרה. שברה לבי ומורשי לבבי נתקו, ה' ינחמני ויעזרני עדב"ש להוסיף אומץ בתורה ובמע"ט להיות מברא מוכה אבא בעובדין טבין. אעפ"כ מנחיצות הענין אשיב בקיצור נמרץ.

אודות מה שהעתיקתי והדפסתי בדרשות ח"ס [דף שצ"ו ע"ב] בדרוש כבוד מלך מיום ג' ז"ך שבט פק"ח לפ"ק, גם מספר הנוצרים בלשון זה: "י"ב פעבר" אלף תתכ"ח למספרם", וע"ו כותב רב אחד נ"י שלא יפה עשיתי בזה.

הנה זה ברור שמה שכתב הח"ס שם בדרשותיו בחלק א' דף צ"ג ע"ד נגד החדשים מקרוב באו שמונים לימי לידת משיחם של נוצרים. והבאתי שם גם מ"ש ונדפס בח"ב מדרשות ח"ס נגד הכותבים בריש מגילתא מגין שלהם, וכותב וחותם עצמו שאין לו חלק באלקי ישראל וכו', כל זה בכותב רק מגין שלהם, אבל בכותב מתחילה מגין שלנו לבריאת העולם, והיום ומגין החודש שלנו, ואח"כ רושם ג"כ מגין שלהם, ומדייק עוד במלת "למספרם", פשיטא שכל בר בי רב דחד יומא יבין שאין זה בכלל המוזכר לעיל, הלא שינה ושילש שזה רק למספרם, ולא למספר שלנו שהוא מבריאת העולם מהבורא ית"ש. (ובהזמנות לחתונה וכדומה ראיתי מרבנים גדולים יר"א, נדפס מגין בני ישראל ובהסגר מגין שלהם "למספרם")

ואין צריך לומר בענין שלפנינו שנרשם הדרוש לכבוד המלך והמאורע והסיבה למה שדרש אז, א"כ גם זה מכבוד המלך לרשום מספר שלהם, כי הצו והפקידה לא היתה מחמת ז"ך שבט פק"ח לפ"ק, כי אם מצד שהיה אז י"ב בחודש פעבר' תתכ"ח וגלל כן אחר מספר בני נרשם גם מספר שלהם, שרק לפי מספר שלהם היה הסיבה שדרש הח"ס

(* כתבנו אודותיו בקובץ ג' עמוד כ"ה, השואל הוא הגבר שזכה להשתתף צהו"ל והדפסת הספר דרשות חמס סופר בפעם הראשונה בגרד"ד.

ביום ההוא דרש הנוכחי. (וכעין שמזכיר האבודרהם לענין שאלת טל ומטר אחר התקופה, ימי חודש שלהם, המובא בבית יוסף או"ח סי' קיז). ואם איסור דרבנן נדחה משום כבוד מלכות, פשיטא שלית דין צריך בושש אחר שנרשם מנין שלנו הורשה להרשים מנין שלהם, בפרט אם כותב למספרם, כי אולי מהצורך להדפיס ולפרסם הדרוש.

ומה ענין שמיטה אצל הר סיני לדון ח"ו מזה להתיר מצבות בלשון לאומים ומנין הנוצרים, אשר המהר"ם שיק בחחו"מ סי' נ"ו צועק על זה מצד הלשון לאומים לבד, כידוע מרמב"ם פכ"ב מהלכות שבת לענין הצלת כתבי הקודש, אם נכתבו בלשון אחר, וכן בשו"ע ברמ"א או"ח סי' ש"ז ס"ק ט"ז, ושו"ת מהר"ם שיק חיו"ד אין תח"י, רק בדרכי תשובה יו"ד סי' קע"א ראיתי מביא ממנו ג"כ אודות מצבה בלשון לאומים ומספר שלהם ולא מספר ב"י. ואם מזכיר רק מספר שלהם עובר על "ושם אלהים אחרים לא תזכירו". אבל אם כותב מספר בנ"י בריש, ואח"כ, לצורך שעה, מספר שלהם, ומדייק עוד בתיבת "למספרם", מי יטעה כ"כ ח"ו לעשות סניף לגידון של מהר"ם שיק הנ"ל.

והנה במחזור רעדלהיים שתחת ידי משנת תק"פ, לערבית ליום כיפור, ובמחזור הנ"ל לש"ע וש"ת, נדפס מכתב אזהרה מהגאון בעמח"ס לחמי תורה נגד הרוצים להדפיס המחזורים מרו"ו היידנהיים, וכתב וחזותם שם בתחילה מספר בנ"י, ואח"כ בזה"ל: D 7 SEPT 1807 וכן במכתב הנדפס שם מהגאון ר' משה טובי' זונטהיים (שנספר בדרשות ח"ס ח"א דף קמ"א ע"ב, וכותב עליו - "צדיק מופלא במעשיו"), נרשם ג"כ אחר מספר בנ"י בזה"ל: D 16 SEPT 1807 ואפילו התיבה "למספרם" לא רשמו.

וימחול לעורר את הרב הנ"ל נ"י לעיין בסוף ספר שו"ת שערי צדק חאו"ח, דנדפס הספר על הקיסר פראנץ הראשון מכ"י של הגאון ר' יחזקאל פאנעט זצוק"ל, והגה"ק הזה רשם בכ"ק שלשלת יחוסו של הקיסר פראנץ, וכותב שם בזה"ל: "התחלת שם מדינת עסטרייך שנת 1040 למספרם וכו', ואח"כ הזכיר כסדר שלשלת יחוסו, ופרט כל המלכים באיזה שנה מלכו, הכל לפי מספרי אוה"ע, ובסופו אפילו ימי החודש שלהם, והשנה. וכי יעלה על דעת אדם לדון מזה ח"ו על היתר רשימת מספרם.

עכ"פ די בזה אם הגה"ק ר' יחזקאל פאנעט רשם כמה עמודים גדולים בכ"ק בשלשלת יחוס מלכי עסטרייך, לפי מספרם שלהם, ומה חידוש אם בפנקס מרן הח"ס נרשם גם מספר שלהם. מי שיצדיק את הצדיק מעיקרא ר' יחזקאל פאנעט זצוק"ל, יצדיק גם את הח"ס זצוק"ל. ומי שרוצה לטעות ע"י מה שהדפיס בנו הגה"ק ר' מענדל פאנעט זצ"ל

(* יש להוסיף דגליון הספר אגרות סופרים צמחונה שכח מרן זי"ע אל הממשלה לזאר הדין נגט צע"כ, נדפס שם המאריך בשנת 1821, וכ' ע"ז הגרי"ג זל"ל עה"ג ז"א כי צלילוס כתי"ק המלו"כ כתב מרן רק 821, ולא כתב "אלף" ע"כ, וכפה"נ דכשכתב מספר בנ"י ומספרם כתב גם "אלף" משא"כ כשכתב לאומות העולם וכ' רק מספרם הקפיד שלא לכתוב שנת ה"אלף".

רשימות אלו אחרי פטירת הגה"ק זצ"ל, בספרו שערי צדק, אפשר שיטעה ג"כ במה שנדפס בח"ס אחר מספר שלנו, מספר שלהם "למספרם". אבל רק "מי שרוצה לטעות", אך זולת זה פשיטא כביעא בכוחתא שהרשימה היתה רק לכבוד המלך הג"ל.

ואני בתומי הלכתי כמו ששניתי ושלשתי בהקדמתי, ובדרשות ח"ס בפנים כ"פ, שלא הרשיתי לעצמי לשנות מכפי מה שמצאתי כתוב ורשום לפני.

הדפוס 1234567

כבר הזכרתי בריש בכתבי שבעו"ה לבי בל עמי מגודל צערי ע"י פטירת אאמ"ו ז"ל הכ"מ, לא נחרכו עוד הדמעות המרים מעל לחיי, ודין גרם הריסת שיטת כל עצבי ועורקי, ולא יתנוני אסוף רעיוני להאריך עוד בראיות בענין זה, אבל אחשוב שיצאתי יד"ח בזה. והי"ת ירגין לבי ולא ישמע עוד פרץ וצוחה כי אם ששון ושמחה עלי אהלי בפקודי ה' ישרים משמחי לב.

והנני חותם בד"ש באה"ר, ידידו החותם בכל חותמי ברכות,

הדפוס 1234567

הדפוס 1234567

הדפוס 1234567

הק' יוסף נפתלי שטרן

הדפוס 1234567

הדפוס 1234567

הדפוס 1234567